

Regeringens proposition

1983/84: 185

om Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1985, m.m.;

beslutad den 5 april 1984.

Regeringen föreslår riksdagen att antaga de förslag som har upptagits i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

SVANTE LUNDKVIST

G. SIGURDSEN

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1985 godkänns och att medel anvisas för Sveriges andel av kostnaderna för den verksamhet som finansieras över denna budget. Vidare föreslås att regeringen bemyndigas medge att vissa åtaganden görs av Nordiska industrifonden. Nordiska ministerrådets allmänna budget omfattar inte det nordiska kultursamarbetet. För detta finns en särskild budget.

UTRIKESDEPARTEMENTET

Utdrag
PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1984-04-05

Närvarande: statsrådet Lundkvist, ordförande, och statsråden Feldt, Sigurdsen, Gustafsson, Leijon, Hjelm-Wallén, Peterson, Andersson, Bostrom, Göransson, Gradin, R. Carlsson, Holmberg, Thunborg

Föredragande: statsrådet Sigurdsen

Proposition om Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1985, m.m.

I prop. 1983/84:100 (bil. 5, s. 26-27) har regeringen föreslagit riksdagen att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till *Nordiska ministerrådets allmänna budget* för budgetåret 1984/85 beräkna ett förslagsanslag av 70 040 000 kr. Jag avser nu att ta upp denna fråga.

1 Inledning

Nordiska ministerrådet inrättades år 1971 genom en revision av den år 1962 ingångna samarbetsöverenskommelsen mellan de nordiska länderna (Helsingfors-avtalet). Den 12 april 1973 ingicks ett avtal mellan de nordiska länderna om upprättande av Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo. Upprättandet av ministerrådssekretariatet godkändes för Sveriges del av riksdagen den 25 maj 1973 (prop. 1973:121, UU 13, rskr 245). Verksamheten vid sekretariatet inleddes den 1 juli 1973.

I samband med upprättandet av sekretariatet skapades en budget för den del av ministerrådets verksamhet som administreras av sekretariatet. Denna budget, Nordiska ministerrådets allmänna budget, omfattar inte det nordiska kultursamarbetet, för vilket Nordiska ministerrådet i sammansättningen kultur- och undervisningsministrarna fastställer en särskild budget. Den omfattar inte heller de gemensamma nordiska biståndsprojekt i u-länder som finansieras över de nordiska ländernas biståndsbudgetar och inte heller medel till Nordiska investeringsbanken.

Fr.o.m. år 1975 omfattar Nordiska ministerrådets allmänna budget ett kalenderår. Medel för verksamheten under år 1984 anvisades av riksdagen den 24 maj 1983 (prop. 1982/83:169, UU 22, rskr 350).

Enligt det nya reglementet för Nordiska ministerrådets budgetar (den allmänna budgeten och kulturbudgeten), beslutat av Nordiska ministerrå-

det i juni 1983, fastställer Nordiska ministerrådet budgeten i mars under förbehåll av de nationella parlamentens godkännande. Reglementet gäller fr.o.m. den 1 juli 1983.

På initiativ av Nordiska rådet tillämpas sedan föregående års budgetbehandling en ny ordning för behandlingen av den allmänna budgeten. Genom denna ordning, som i huvudsak gäller även för Nordiska ministerrådets kulturbudget, har önskemålet tillgodosetts att bereda Nordiska rådet förbättrade möjligheter att delta i budgetarbetet och att ge rådets medlemmar tillfälle att debattera budgeten under Nordiska rådets session. Härigenom uppnås också syftet att ge de nordiska samarbetsaktiviteterna en bättre parlamentarisk förankring och att göra den nordiska budgetbehandlingen mer lik den nationella.

Den budgetprocedur som sålunda tillämpas innebär att förslag inte kan föreläggas riksdagen inom den tid under vilken anslagspropositioner normalt ska lämnas. Motsvarande gäller för Nordiska ministerrådets kulturbudget.

I det följande redogör jag närmare för Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1985 och vissa frågor i anslutning härtill.

Chefen för utbildningsdepartementet kommer senare denna dag att anmäla frågan om Nordiska ministerrådets kulturbudget för år 1985.

En utförlig redogörelse för det nordiska arbetet har lämnats i den berättelse rörande det nordiska samarbetet som Nordiska ministerrådet har överlämnat till Nordiska rådet i december 1983 (dokument C 1/1984 i det nordiska trycket). En sammanfattning av fackkapitlen i denna redogörelse bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

En översikt över Nordiska ministerrådets budget för år 1985 bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

2 Föredraganden

2.1 Allmänt

I rådande statsfinansiella läge i de nordiska länderna har det varit nödvändigt att göra besparingar i de nationella statsutgifterna. Detta påverkar även det nordiska samarbetet. En gemensam uppfattning är emellertid att det finns skäl att betrakta den nordiska budgetbehandlingen på annat sätt än den nationella. Genom att söka gemensamma lösningar i stället för att lägga ner resurser i varje enskilt land för att lösa likartade problem, kan en samhällsekonomisk nytta uppnås genom det nordiska samarbetet. Möjligheterna att åstadkomma nationella besparingar genom nordiska samarbetslösningar bör därför tas tillvara. Samtidigt kan konstateras att det nordiska samarbetet inom ramen för den allmänna budgeten har nått en sådan omfattning och inrymmer ett så stort antal aktiviteter att budgetarbetet enligt min mening i ökad utsträckning bör inriktas mot omfördelningar inom givna nordiska och/eller nationella budgetramar.

[†]1 Riksdagen 1983/84. I saml. Nr 185

Dominerande i det nordiska samarbetet är f. n. frågorna om det ekonomiska läget och sysselsättningen. I enlighet med en rekommendation från Nordiska rådet förbereds nu gemensamma åtgärder under ledning av de nordiska ländernas finans- och arbetsmarknadsministrar.

Arbetet på att utveckla Norden som hemmamarknad är ett av de övergripande målen för det nordiska regeringssamarbetet. Det är en fortlöpande process som bl.a. syftar till att underlätta för de nordiska företagen att få bättre tillgång till den nordiska marknaden och att därmed skapa förutsättningar för en förbättrad konkurrensförmåga på världsmarknaden. Detta gäller inte minst de små och medelstora företagen. Nordiska ministerrådet kommer i sitt arbete med "Norden som hemmamarknad" bl.a. att lägga särskild vikt vid att avveckla tekniska och administrativa handelshinder. Det arbete som här redan har satts igång nationellt kommer att föras vidare på nordiskt plan. Ett närmare nordiskt samarbete kan samtidigt ge värdefulla bidrag till likartade strävanden som pågår i andra internationella sammanhang. Ett av de områden där samarbetet kan utvecklas är transport- och kommunikationssektorn, där vi bör sträva efter att samordna våra länders transportpolitik, bl.a. genom en harmonisering av sådana bestämmelser som är av betydelse för handeln mellan länderna.

På många områden är de nordiska länderna hänvisade till att samarbeta för att kunna hålla jämna steg med de större industriländerna. De nordiska länderna är vart och ett för små för att satsa på t.ex. forskning och teknisk utrustning på viktiga områden såsom energiforskning, datateknologi och teknisk utveckling. Den arbetsfördelning som åstadkommit och de gemensamma satsningar som gjorts i det nordiska samarbetet i detta sammanhang bör föras vidare och fördjupas. Ett aktuellt exempel är det förslag till en nordisk handlingsplan för datateknologiskt samarbete som Nordiska ministerrådet lade fram till Nordiska rådets session år 1984.

Betydelsefulla för det nordiska samarbetet är de nordiska kontakterna genom folkrörelserna och Föreningen Nordens verksamhet som väsentligt har bidragit till att stärka medborgarnas känsla av nordisk samhörighet.

Jag vill i detta sammanhang också nämna ett praktiskt samarbete mellan de nordiska länderna, nämligen tjänstemannautbytet. Detta fortsätter att utvecklas och har under åren 1979-1983 möjliggjort för närmare 150 statsanställda i Norden att få tjänstgöra på en annan nordisk myndighet. På detta sätt knyts de nordiska förvaltningarna närmare samman, vilket torde medverka till att man finner gemensamma lösningar på olika problem.

2.2 Översyn av formerna för det nordiska samarbetet m.m.

Genom en ändring av Helsingforsavtalet har Färöarnas, Grönlands och Ålands ställning i det nordiska samarbetet stärkts fr.o.m. år 1984. Detta innebär bl.a. att Nordiska rådets medlemsantal utökats och att Färöarna, Grönland och Åland fått egna representanter i rådet.

Samarbetet i och mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har fungerat i sin nuvarande form i över tio år. Då samarbetet genomgått en snabb och omfattande förändring under denna period har behovet att utvärdera och att se över samarbetets organisation och funktion ökat. Mot denna bakgrund tillsatte de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium hösten 1982 en parlamentarisk kommitté med uppgift att göra denna översyn.

Kommittén överlämnade sin rapport "Arbetsformene i nordisk samarbaid" (NU 1983:9) till de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium den 30 november 1983. Huvudpunkterna i rapporten innebar förslag som syftar till att skapa en klarare nordisk profil, förstärkningar av Nordiska rådets presidium och de nordiska sarnarbetsministrarnas ställning. En gemensam budget för nordiska ärenden och bättre prioritering av de stora frågorna skall ytterligare bidra till denna utveckling. Statsministrarna uttalade för sin del i samband med att de erhöil rapporten att den utgjorde en god grund för det fortsatta arbetet på att förverkliga önskemålen om ökad effektivitet i det nordiska samarbetet. Rapporten diskuterades också vid Nordiska rådets session i Stockholm och rådet antog en rekommendation som uppmanar Nordiska ministerrådet att före den 1 september 1984 lägga fram de förslag inom ministerrådets verksamhetsområde som kommitténs rapport ger anledning till. Motsvarande uppmaning riktades också till Nordiska rådets presidium vad avser Nordiska rådets område.

2.3 Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1985

2.3.1 Allmänt

Nordiska ministerrådets allmänna budget omfattar kostnader för 15 nordiska institutioner och ca 220 st. särskilda projekt. Nya sarnarbetsområden har tillkommit successivt. Budgetens omslutning uppgår till 170.4 milj. norska kronor för år 1984.

Det nordiska samarbetet består i stor utsträckning av att nordiskt samordna nationella aktiviteter som alla länderna har intresse av. Den nordiska budgeten skall ses som ett viktigt instrument för att gemensamt utföra för de nordiska länderna angelägna arbetsuppgifter.

Syftet med den nordiska budgeten är inte att totalfinansiera det nordiska samarbetet. De egentliga resurserna för det nordiska samarbetet är betydligt större, eftersom många projekt finansieras även med nationella anslag. Jag ser de gemensamma nordiska medlen som ett sätt att initiera och hålla samman nordiska sarnarbetsprojekt. En betydande del av finansieringen bör ske genom att nationella myndigheter tillskjuter egna medel. Beredviligheten att anslå sådana nationella medel blir då ett slags test på att den nordiska prioriteringen överensstämmer med nationella prioriteringar och att projekten verkligen är relaterade till de faktiska behoven. För svensk del kan detta också ske genom att avräkning i vissa fall sker på nationella anslag.

2.3.2 Budget för år 1985

Mot bakgrund av bl.a. den behandling av budgeten som skett i enlighet med den nya budgetproceduren har Nordiska ministerrådet den 15 mars 1984 enats om en budget för år 1985 på 211,4 milj. norska kronor. Detta är en ökning i förhållande till år 1984 med 41,0 milj. norska kronor, eller med 24%. Den reala ökningen är 18%.

Av utgifterna avses en del täckas genom Nordiska ministerrådets inkomster under år 1985. Dessa inkomster består av räntor och avgifter som de anställda vid Nordiska ministerrådets sekretariat har att erlagga i stället för inkomstskatt i Norge. Nordiska ministerrådets totala intäkter beräknas till 7,5 milj. norska kronor. Återstoden 203,9 milj. norska kronor avses finansieras genom bidrag från de nordiska länderna.

Jag skall nu redogöra för de allmänna prioriteringar som gjorts vid fastställandet av 1985 års budget och utgifternas fördelning på vissa verksamhetsområden (en mer detaljerad redovisning härav ges i bilaga 2).

Det nordiska samarbetet bedrivs på en mycket bred front. Även om vissa temata som "Norden som hemmamarknad" står centralt i samarbetet motsvaras inte dessa av några enstaka projekt utan av ett stort antal olika verksamheter. Den ökade arbetslösheten i de nordiska länderna har gjort att sysselsättningsfrågor och möjliga åtgärder på det arbetsmarknadspolitiska och det ekonomiskpolitiska området blivit alltmer centrala. Detta medför behov av satsningar över en bredare front för att samarbetets fördelar skall kunna utnyttjas.

Bland de nya satsningarna i budgeten märks särskilt anslagen för handlingsplanen på datateknologiområdet. Nordiska ministerrådet har i avvaktan på fortsatta studier valt att tills vidare lägga de medel som avses härifrån inom ministerrådets reserv. Sammanlagt beräknas 26,4 milj. norska kronor för detta ändamål. Härav avses 20 milj. norska kronor för stöd till industriell forskning och utveckling. Handlingsplanen förutsätter att näringslivet i de nordiska länderna bidrar finansiellt med ett belopp som på sikt motsvarar de statliga satsningarna. Omfattningen av insatserna blir således beroende av näringslivets beredvillighet att medverka.

I övrigt innehåller budgeten reallt ökade anslag till bl.a. den sociala sektorn, regionalpolitik, arbetsmiljö samt jord- och skogsbruk. Häribland utgörs den största enskilda ökningen på budgeten av en permanentering av utbildningen av personal för dövblinda. Nordiska ministerrådet har vid fastställandet av den slutliga budgeten beaktat de förslag om vissa ökning- ar på arbetsmarknads-, trafiksäkerhets- och turistområdet som framkom under Nordiska rådets session. Ökning av anslagen i dessa avscenden har tillgodosetts genom en motsvarande minskning av ministerrådets reserv med 350 000 norska kronor.

De medel i budgeten som upptagits för *administration* och liknande utgifter avser främst kostnaderna för Nordiska ministerrådets sekretariat i Oslo. Dessa kostnader beräknas till 22,3 milj. norska kronor och avser i

huvudsak personalkostnader m.m. Antalet fasta tjänster vid sekretariatet uppgår till 47 st.

En stor del av anslagen finansierar gemensamma nordiska *institutioner*. Antalet sådana institutioner uppgår f.n. till 15. De största anslagen beräknas för Nordiska industrifonden (35,9 milj. norska kronor), Nordiska hälsovårdshögskolan (8,8 milj. norska kronor), Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (8,0 milj. norska kronor) och Nordiska projektexportfonden (7,0 milj. norska kronor).

Beträffande Nordiska industrifonden innebär tidigare beslutad budget ett bemyndigande för fonden att ingå förpliktelser utöver tillgängliga medel för innevarande budgetår. För år 1986 krävs sådant bemyndigande upp till ett belopp av 20,6 milj. svenska kronor och för år 1987 upp till ett belopp av 13,7 milj. svenska kronor.

Övriga anslag avses i huvudsak för olika *projekt*. Medlen är avsedda för såväl pågående projekt som nya projekt under år 1985. Anslagen fördelas f.n. på ca 220 st. särskilda projekt inom de olika verksamhetsområden som budgeten omfattar. De största anslagen beräknas för verksamhetsområdena regionalpolitik (totalt 12,5 milj. norska kronor), energi (totalt 8,8 milj. norska kronor), arbetsmarknad (4,6 milj. norska kronor) och miljövård (7,3 milj. norska kronor). Anslagen inom miljövårdsområdet innefattar bl.a. medel för genomförande av det nya luftföroreningsprogrammet.

Jag tillstyrker för egen del Nordiska ministerrådets förslag till allmän budget för år 1985. Jag föreslår att regeringen underställer riksdagen förslaget för godkännande.

2.3.3 Sveriges andel av budgeten

Ländernas bidrag till Nordiska ministerrådets budgetar beräknas enligt en särskild fördelningsnyckel. Tidigare har fördelningen grundats på förhållandet mellan ländernas bruttonationalprodukter.

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) fastställde den 10 november 1982, efter en teknisk utredning av olika beräkningsgrunder, nya principer för beräkningen av den nordiska fördelningsnyckeln. De nya reglerna innebär att fördelningsnyckeln fastställs som resp. lands andel av den samlade nordiska bruttonationalinkomsten (BNI) till faktorpris. Som bas skall användas de kända värdena från de två senaste åren. För det senaste året används preliminära tal. Fördelningsnyckeln skall hädanefter fastställas för varje år. För att underlätta övergången mellan den gamla och den nya beräkningsmetoden har som en övergångsordning följande fördelningsnyckel fastställts för år 1984, nämligen Danmark 21,3%, Finland 17,0%, Island 1,1%, Norge 19,2% och Sverige 41,4%. Sveriges andel av budgeten för 1984 beräknades enligt denna fördelningsnyckel till totalt 70 040 000 svenska kronor.

För år 1985 gäller följande fördelningsnyckel: Danmark 19,9%, Finland 18,3%, Island 0,9%, Norge 21,0% och Sverige 39,9%. Sveriges andel av

budgeten har således minskat något jämfört med föregående år. Sveriges andel av de nationella bidragen till budgeten för år 1985 föreslås därmed i enlighet med fördelningsnyckeln beräknad till 81 356 100 norska kronor, vilket motsvarar ca 83 872 000 svenska kronor. Detta innebär en ökning med 13 832 000 svenska kronor i förhållande till år 1984.

Medlen bör anvisas i statsbudgeten för budgetåret 1984/85. Eftersom Nordiska ministerrådets budget avser kalenderåret 1985, kan det svenska bidraget delvis komma att behöva betalas ut efter det svenska budgetårets utgång.

För Nordiska industrifondens bemyndigande att ingå förpliktelser för år 1986 och år 1987 utöver tillgängliga medel beräknar jag att Sverige skall svara för samma andel därav som för den svenska andelen av Nordiska ministerrådets allmänna budget, dvs. 39,9% av de aktuella beloppen som är 20,6 resp. 13,7 milj. svenska kronor. Detta motsvarar bemyndiganden på ca 8,2 milj. svenska kronor för år 1986 och ca 5,5 milj. svenska kronor för år 1987.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att

1. för Sveriges del godkänna Nordiska ministerrådets förslag till allmän budget för år 1985,
2. till *Nordiska ministerrådets allmänna budget* för budgetåret 1984/85 under tredje huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 83 872 000 kronor,
3. bemyndiga regeringen att medge att stöd lämnas av *Nordiska industrifonden* vilket inräknat löpande beslut för Sveriges del innebär åtaganden om högst 8 200 000 kronor under år 1986 och högst 5 500 000 kronor under år 1987.

Ärendet bör behandlas under innevarande riksmöte.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att antaga de förslag som föredraganden har lagt fram.

Sammanfattning av det nordiska samarbetet under år 1983 inom Nordiska ministerrådets verksamhetsområde

I det följande återges sammanfattningar av fackkapiteln i den berättelse rörande det nordiska samarbetet som Nordiska ministerrådet i december 1983 överlämnade till Nordiska rådet (dokument C 1/1984).

Lagstiftningssamarbetet

Även under år 1983 har det nordiska lagstiftningssamarbetet bedrivits inom de ramar som lades fast i slutet av 1970-talet. Ett möte mellan justitieministrarna har hållits i Visby under tiden den 20 - 21 juni 1983 och i Mariehamn den 15 november 1983. Ämbetsmannakommittén för lagstiftningsfrågor har den 3 maj 1983 sammanträtt på Königstedt gård utanför Helsingfors och i anslutning till ministermötet i Mariehamn. Rättscheferna har mötts i Stockholm den 18 - 19 oktober 1983. Vidare har lagstiftningsfrågor diskuterats vid det gemensamma mötet mellan Nordiska ministerrådet (justitieministrarna) och Nordiska rådets juridiska utskott i Mariehamn i november 1983.

Det fortlöpande utbytet av upplysningar om aktuella lagstiftningsåtgärder har intensifierats under senare år. Vidare förekommer som tidigare täta kontakter mellan företrädare för justitieministrarna inför och vid möten i olika internationella organ. Detta samarbete innebär att de nordiska länderna oftast kan uppträda med en gemensam hållning och därigenom lyckas få gehör för sina synpunkter på ett sätt som annars inte hade varit möjligt. Samarbetet utgör inte sällan inledningen till gemensamma nordiska lagstiftningsprojekt, där lagstiftningen baseras på de resultat som uppnåtts på det vidare internationella planet.

Även under det gångna året har ett antal nya samarbetsprojekt satts igång. Av dessa kan särskilt pekats på det samarbete som har inletts när det gäller de frågor av juridisk natur som användningen av automatisk databehandling ger upphov till, bl. a. skadeståndsrättsliga, upphovsrättsliga och straffrättsliga. Vidare har lagstiftningsarbetet från en teoretisk utgångspunkt diskuterats vid ett nordiskt seminarium den 13 - 15 juni i Esbo i Finland.

I avsnittet om det nordiska lagstiftningssamarbetet redogörs för utvecklingen på gemensamt nordiskt plan under det gångna året. Samarbetet indelas och presenteras under sammanlagt tio huvudrubriker på ungefär samma sätt som i det föregående årets verksamhetsberättelse.

De aktuella lagstiftningsområdena är följande:

- Familjerätt
- Avtalsrätt, köprätt och konsumentskydd

- Transporträtt
- Immaterialrätt
- Skadeståndsrätt
- Bolagsrätt
- ADB
- Straffrätt
- Processrätt
- Offentlig rätt.

Bland de områden där samarbetet utvecklats kan – vid sidan av det nyss nämnda samarbetet kring datafrågor – särskilt nämnas följande:

Frågan om lagreglering av *artificiell insemination* har diskuterats vid det nordiska justitieministermötet i juni 1983. Det rådde då enighet om att man fortlöpande skall hålla varandra underrättade om det utredningsarbete som pågår. Avsikten är att man skall återkomma till frågan om ytterligare nordiska överläggningar när remissbehandlingen av ett svenskt betänkande i ämnet är avslutad.

Ett allt större antal barn som adopteras i Norden kommer från utomnordiska stater, framför allt i tredje världen. Det finns av denna anledning ett särskilt behov av regler om *internationell adoptionshjälp*. Vid Nordiska rådets 31:a session har rådet anmodat ministerrådet att sätta igång ett samarbete i syfte att få till stånd likartade regler om internationell adoptionsförmedling och adoptionshjälp. Arbete på frågor med anknytning härtill pågår i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Fortlöpande kontakter har hållits mellan berörda departement och adoptionsorgan i de nordiska länderna. Nordiska överläggningar äger rum i Helsingfors under hösten 1983.

Slutligen kan nämnas uppföljningen av den överenskommelse som träffats mellan de nordiska statsministrarna om gemensamma åtgärder mot olika former av *ekonomisk brottslighet*. En särskild nordisk arbetsgrupp tillkallades i början av år 1983 med uppgift att kartlägga behovet av nordiskt samarbete såvitt gäller bekämpandet av ekonomisk brottslighet. Arbetsgruppens rapport har nyligen presenterats. Ministerrådet överväger nu vilka ytterligare åtgärder som bör vidtas med anledning av arbetsgruppens förslag.

Konsumentpolitik

Under år 1983 har 25 projekt vidareförts eller startats inom ramen för en sammanlagd medelsram av ca 3 milj. NOK. Ett projekt har avslutats under året. Arbetet har skett med utgångspunkt i ministerrådets samarbetsprogram på området från 1980. Samtidigt har samarbetsprogrammet reviderats. Ett förslag till ett sådant reviderat program avses bli framlagt vid Nordiska Rådets session 1984.

Konsumentfrågor förknippade med ny teknologi har ägnats särskild

uppmärksamhet under året. Särskilt har reklam via satellit-TV, kabel-TV, reklam i video, teledata och bruk av datateknik i varuhandeln studerats.

På produktsäkerhetsområdet har allmänna utredningar gjorts om pågående arbete med nationella inrapporteringsystem för produktrelaterade olycksfall och om problem i samband med värdering av risker. Vidare har undersökningar av tälmaterials och kläders brandegenskaper avslutats och undersökningar av hushållsstegar och leksaker påbörjats.

Inom produktinformationsområdet har projekt om tvättmaskinens sparprogram och om möbelmärkning avslutats. På området har man också uppmärksammat information som ges vid försäljning av småhus, information om färger och lacker samt om hushållsapparaters buller och om förståeligheten av grafiska symboler.

När det gäller utbildning har verksamheten inriktats på förskolan, på högskoleutbildning av socialarbetare och på vidareutbildning av konsumentmedarbetare. Vidare har ett seminarium om konsumentjournalistik genomförts. Ett projekt om konsumentorganens produktion av utbildningsmaterial har påbörjats.

Såvitt avser konsumenträttsliga frågor har ett projekt om konsumentproblem förknippade med garantier avslutats liksom en analys av villkor och praxis i samband med avtal om sällskapsresor. En undersökning av behovet av lagregler och särskilda procedurer vid tillbakakallande av farliga varor har påbörjats liksom en kartläggning av postförsäljningsklubbers verksamhet.

Varuförsörjningsfrågor har uppmärksamrats dels i form av ett seminarium om butikers lokalisering, sortiment och serviceutbud, dels genom ett påbörjat projekt om olika former för konsumentinflytande på området.

Ett samarbete i syfte att, nordiskt och nationellt, utveckla konsumentorganens arbete med hushållsekonomiska frågor har fortsatt under året. I syfte att skapa underlag för framtida samarbete har de nationella konsumentorganens mandat och tidigare befattning med offentliga tjänster kartlagts. Befintlig kunskap om rådgivning till enskilda konsumenter sammanställs i ett pågående projekt.

Samarbetet inom utbildning, forskning och kultur

De nordiska ländernas regeringar har under 1983 inom Nordiska ministerrådet (kultur- och utbildningsministrarna) fortsatt arbetet för att stärka och intensiviera samarbetet inom områdena utbildning, forskning och allmänskulturell verksamhet i Norden och i det nordiska kulturavtalets anda vidareutveckla den nordiska kulturgemenskapen (rek. nr. 10/1983). Sammanfattningsvis kan nämnas några av de mer omfattande frågor som under året i hög grad präglats arbetet.

I januari 1983 inledde Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) sin verksamhet. FPR har till uppgift att ge råd till Nordiska ministerrådet i

långsiktiga och övergripande forskningspolitiske spørsmål og at främja samarbeide over hela forskningsfeltet. Under perioden 1983-1985 skal rådet bygge opp sin verksamhet og har hittills bl a lagt fram forslag til handlingsprogram for rådets verksamhet og satt igang viss programverksamhet. Forslaget til handlingsprogram bifogas denna arsberttelse (bilaga 1). Materialet skal ligge til grunn for ett stllningstagande om riktlinjer for FPR:s verksamhet.

I mai invigdes Nordens Hus på Frarna, ett projekt som finansierats gemensamt av de nordiske lnderne og av Frarnas landsstyre. Huset r plassert i utkanten av Trshavn. nsken har vrit at med Nordens Hus på Frarna intensivere de kulturelle kontaktene mellom Frarna og øvrige Norden. Huset r ett moderne flerfunksjonshus med utrymme for teater, musikk, dans, utstillinger, konferanser og inrymme bl a også lesrum, grafisk verksted og atelier.

I juni revideres det nordiske kulturavtalet i avsikt at ge de selvstyreende områdene Frarna, Grnland og land bättre möjligheter til representasjon og deltagande i det nordiske kultursamarbeidet. Samtidig har motsvarende ændringer gjort i andre nordiske samarbeidsavtaler. Forndringene fljes opp med kartlegging av den inriktning og omfang av samarbeidet i delvis nye former som de selvstyreende områdene rveger.

Inom ramen for den satsning på datateknologiområdet som berr flere ulike felt inom det nordiske samarbeidet har en ledningsgruppe tillsatts for at ansvar for den del av projektverksamheten som rr kulturavtalets verksamhetsområde.

Den store kulturmanifestasjonen i USA – "Scandinavia Today" – avsluttes i prinsipp med utgangen av 1983. I dette projekt har de nordiske lnderne haft möjlighet at gjennom utstillinger, konserter, filmer, seminarer og en rad andre arrangementer ge en mangfasettert bilde av dagens kulturliv i Norden. Miljoner amerikanere har på ulike stt ntt av arrangementene.

Arbetsmarked

Arbeidsløsheten økte i Norden i 1983 samtidig som det ble utflytning og for enkelte av landene en nedgang i sysselsettingen totalt. Antall ledige plasser meldt til arbeidsformidlingskontorene gikk ned. Ungdomsarbeidslsheten gir fortsatt grunn for bekymringer. I 1982 steg de samlede utbetalingene under arbeidslsetrygden med 25% i forhold til 1982. I 1983 ventes ytterligere en stigning fra 20.9 milliarder NOK til 25 milliarder NOK.

Utviklingen på arbeidsmarkedet viser nå at skal en gjenopprette full sysselsetting må en stimulere til strre omstillinger på arbeidsmarkedet og dette vil kreve at sysselsettingspolitiske synspunkter i sterkere grad bygges inn i all offentlig planlegging og dessuten at arbeidsmarkedets i

parter dras sterkere inn i denne planleggingsprosessen. Det vil også kreves et utvidet nordisk og internasjonalt samarbeide. Et viktig grunnlag for dette samarbeidet er den overenskomsten om felles nordisk arbeidsmarked som trådte i kraft 1. august 1983. Island har nå også sluttet seg til det felles nordiske arbeidsmarkedet. Dessuten vil oppfølgingen av Nordisk Råds rekommendation nr. 28/1983 om økonomisk utvikling og full sysselsetting være et viktig mål på landenes felles innsatser.

Arbeidsmarkedssamarbeidet har fulgt opp samarbeidsprogrammet fra 1979 og en rekke utredningsprosjekter og andre nordiske fellestiltak er blitt gjennomført med hovedvekt på arbeidsmarkedets funksjonsmåter, arbeidsmarkedsforvaltningens instrumenter og metodikk samt tiltak for særlig utsatte grupper på arbeidsmarkedet. Spesiell oppmerksomhet er viet ungdomsarbeidsløsheten. Kontakten med arbeidslivets parter er utvidet.

Nordisk Arbeidsmarkedsutvalg har påbegynt arbeidet med å revidere samarbeidsprogrammet på arbeidsmarkedsområdet. Det vil bli lagt særlig vekt på å utvikle det felles nordiske arbeidsmarkedet.

Diskusjonen mellom arbeids- og finansministrene har innledet et bredt anlagt analyseprosjekt om arbeidsløshetens samfunnsøkonomiske kostnader samt sosiale og menneskelige konsekvenser. Samarbeidet har også inkludert mulighetene for sterkere felles nordiske initiativ i den internasjonale debatten om økonomisk politikk og arbeidsløshet. De begrensede budsjettmidler som avsettes til arbeidsmarkedssamarbeidet på nordisk plan har fortsatt ført til reduserte muligheter for å ta opp nye prioriterte samarbeidsoppgaver.

Arbetsmiljö

Till grund för det nordiska samarbetet på arbetsmiljöområdet ligger ett samarbetsprogram från år 1981. Programmet har under år 1983 varit under omarbetning och en förhållandevis omfattande revision planeras. Ett ministerrådsförslag om ett reviderat program kommer att läggas fram till Nordiska rådets session år 1984.

Forskningen inom området arbetsmedicin och yrkeshygien har även år 1983 utgjort det största delområdet inom sektorn. Dokumentation av yrkeshygieniska gränsvärden, samarbete mellan de yrkeshygieniska enheterna, forskning angående arbetsförhållandenas betydelse för fosterskador samt arbetsrelaterade sjukdomar i stöd- och rörelseorganen samt dessa sjukdomars prevention har utgjort centrala projekt på området.

Samarbetet mellan myndigheterna har gällt främst dokumentationsverksamhet, koordinering av arbetet med föreskrifter, samordning av produktkontroll, personsäkerhet vid automation samt riskanalyser.

En undersökning gällande arbetstids- och ledighetslagstiftningen och ett flertal mindre projekt har slutförts under år 1983. Ett samarbete om effektivisering av olycksfallsbekämpning har inletts.

Socialpolitik

Till grund för det nordiska samarbetet på social- och hälsovårdsområdet ligger det reviderade samarbetsprogram som fastställdes av Nordiska ministerrådet (social- och hälsovårdsministrarna) i augusti 1982.

Samarbetet inom de olika delsektorerna bedrivs dels inom de fem permanenta institutionerna:

- Nordiska hälsovårdshögskolan
- Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
- Nordiska läkemedelsnämnden
- Nordiska nämnden för alkohol- och drogforskning
- Nordiska nämnden för handikappfrågor,

dels i form av fristående projektverksamhet.

Den nya nordiska konventionen om social trygghet trädde i kraft den 1 januari 1982. Under år 1983 trädde dessutom en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om godkännande av vissa yrkesgrupper för verksamhet inom hälso- och sjukvården och veterinärväsendet i kraft.

Frågor som integrering av erfarenheter från den sociala sektorn i samhällsplaneringen, utbildning av personal för dövblinda, etc. har ägnats stor uppmärksamhet i det fristående projektarbetet. Samarbete inom medicinal- och socialstatistiken samt njurtransplantationsområdet har bedrivits under lång tid.

Miljövärd

Miljöministrene vedtog i föråret 1983 program for nordisk samarbejde om miljøbeskyttelse 1983-87. Programforslaget var forud for dette fremlagt som ministerrådsforslag til Nordisk Råds session i Oslo, hvor forslaget fik en positiv modtagelse (rek. nr. 16/1983). Arbejdet i 1983 har været præget dels af at en række aktiviteter igangsæt efter det gamle program er afsluttet dels af at nye satsninger er igangsæt. Det gælder f. eks. på prioriterede områder som luftforurening, kemiske stoffer og produkter, naturværn og støjbekæmpelse.

I 1983 trådte ECE-konventionen om grænseoverskridende luftforurening i kraft. Der er nedsat et eksekutivorgan og arbejdet koncentrerer sig nu om effektundersøgelser og om etableringen af forpligtende aftaler om begrænsning af udslip af svovldioxid.

På bilgasområdet går udviklingen i Europa mod blyfri benzin og skærpede krav til begrænsninger af forurenende udslip. Også på støjområdet går udviklingen mod skærpede krav.

De nordiske lande har i 1983 arbejdet på at koordinere indsatsen til bekæmpelse af luftforureninger og vil fortsætte med dette arbejde også i årene fremover. Således planlægges en større projektsatsning på luftområdet med start i 1984 og afvikling over 3 år.

På støjområdet vil de nordiske lande fra 1984 tage en fælles støjmodel for skinnegående trafik i anvendelse. SAS står overfor beslutning om indkøb af nye fly. En henvendelse til SAS fra de nordiske regeringer ang. varetagelse af miljøinteresser vil blive overvejet.

De nordiske landes systemer for klassificering og mærkning af kemiske stoffer og produkter har i årets løb undergået løbende tilpasning til hinanden for at fremme handelssamkvem samt sikkerhed og miljøhensyn ved produkthåndteringen.

Verden står idag overfor en række meget alvorlige miljø- og ressourceproblemer. De nordiske miljøministre har på et møde i november drøftet hvordan Norden bedst medvirker til at få disse problemer under kontrol bl. a. gennem arbejdet i FN og FN's underorganer. En nordisk policy overfor de globale miljø- og ressourceproblemer er under forberedelse.

De nordiske principper for beskyttelse af truede dyr og planter anvendes nu i 4 lande, mens Island forventes at tilslutte sig senere. En omfattende planlægning af natur- og kulturlandskabet finder sted i de nordiske lande i disse år. Projektet om repræsentative naturtyper i Norden er afsluttet i 1983 med udgivelse af NU 1983:2. Arbejdet har vundet stor anerkendelse og anvendelse internationalt og ligger til grund for en række nationale indsatser.

Embedsmanskomiteen for miljøspørgsmål har i 1983 haft forberedende arbejdsgrupper nedsat på følgende sagområder: forskning og styring af MIL-projektene, vand- og afløb, luftforurening, støj, genanvendelse og affald, produktkontrol (kemiske produkter), naturværn og friluftsliv og miljødata. Miljøsektoren har i 1983 rådet over samlet 6.041.000 NOK på ministerrådets almene budget.

Jämställdhet

Ett reviderat samarbetsprogram för jämställdhetsområdet förelades Nordiska rådet vid dess 30:e session och antogs av Nordiska ministerrådet (jämställdhetsministrarna) i augusti 1982. Programmet anger följande huvudområden för samarbetet: arbetsliv, social- och familjepolitik, utbildning, boende- och samhällsplanering samt deltagande i det politiska livet och samhället i övrigt.

Projektverksamheten har under verksamhetsåret inriktats på jämställdhet i arbetslivet t. ex. produktivetsfrämjande lönesystem och dess inverkan på jämställdhet och konferens om den könsuppdelade arbetsmarknaden samt på kvinnors politiska deltagande t. ex. en undersökning om kvinnor i politiska beslutsprocesser och en kartläggning av de kunskaper som finns om kvinnor i nordisk politik. I övrigt har ministerrådet anordnat en konferens om jämställdhet och forskning samt genomfört en sammanställning av befintlig information om våld i parförhållanden.

Arbetsmarknadens parter inbjöds till ett möte med nordiska jämställd-

hetsutskottet den 25 april 1983 för att diskutera ministerrådets verksamhet på jämställdhetsområdet samt för att utbyta information och erfarenheter.

Den 26 – 27 april 1983 arrangerades ett kontaktmöte mellan representanter för nationella kvinnoorganisationer, Nordiska rådets social- och miljöutskott och det nordiska jämställdhetsutskottet. Vid kontaktmötet presenterades och diskuterades NAUT:s projekt om "Deltidsarbete i Norden" (NAUT-rapport 1983:6) samt det då ännu inte avslutade projektet om "Kvinnor i nordisk politik".

En stående punkt på nordiska jämställdhetsutskottets dagordning har under året varit förberedelserna för FN:s kvinnokonferens i Nairobi 1985.

Transport, kommunikation och trafiksäkerhet

I henhold til den nordiske transportavtale er det en oppgave for Nordisk embetsmannskomite for transportspørsmål (NET) bl. a. å følge utviklingen innen området og trekke frem oppgaver som er egnet for nordisk samarbeid. NET har i samråd med ministerrådssekretariatet under virksomhetsåret utgitt en oversikt over samarbeidet siden 1973 i henhold til transportavtalen (Nordisk transportavtale 1973-1983).

To nye projekter ble igangsatt 1983 – vegforskningsprosjektet "Vintervedlikehold" og prosjektet "Ferger og lastebiler". I 1983 arrangerte NET videre en ekspertkonferanse for å drøfte nye samarbeidsidéer med eksperter på forskjellige områder innen samferdselssektoren. Mange forslag ble tatt opp og noen av dem er med i projektplanene for 1984 og 1985. Det gjelder reduksjon av næringslivets transportkostnader, jernbaneforskning og bruk av datateknologi i samferdselssektoren. Videre vil det i 1984 bli igangsatt en kartlegging og sammenstilling av samferdselspolitikken i de nordiske land.

NET vil i tiden fremover satse på flere men mindre projekter. En slik budsjettering vil gi større fleksibilitet og større muligheter for, på et tidlig tidspunkt, å kunne ta opp aktuelle emner, f. eks. rekommandasjoner fra Nordisk Råd.

Nordiska trafiksäkerhetsrådet (NTR) har det övergripande ansvaret för samarbetet inom trafiksäkerhetssektorn i de nordiska länderna.

Av *nationella* åtgärder som har följts kan nämnas automatiska trafikkontroller, giltigheten av nordiska körkort och parkeringstillstånd för handikappade. Arbetet med att genomföra det Nordiska trafiksäkerhetsåret (NTÅ-83) har givetvis också följts noggrant.

På det *internationella* planet har uppmärksamheten riktats främst mot olika ändringsförslag i 1968 års Wienkonventioner om vägtrafik och om vägmärken och trafiksinaler. Även utvecklingen inom det fordonstekniska området har följts.

NTR har under 1983 drivit gemensamma nordiska trafiksäkerhetsprojekt om cyklande barn, äldre fotgängare, användning av bilbälten i bilars baksä-

ten, bromskraftsfordelingen i fordonståg og internordisk anvendning av olycksdata. Under året har vidare rapporter publicerats om tidigare slutförda projekt, nämligen "Föräldrars åsikter om barns trafiksäkerhet", "Effekter av åtgärder mot promillekörning" og "Evalueringmetoder i trafikundervisningen".

Under 1984 planeras gemensam trafiksäkerhetsforskning kring motorcyklisternas säkerhet, de trafikonyktra og tunga fordons säkerhet på väg. Under de därpå följande åren har NTR beslutat att prioritera tre problemområden, nämligen cyklisternas säkerhet, motorcyklisternas säkerhet og tätortstrafiken. Dessa områden har valts ut mot bakgrund av de förändringar i ländernas trafiksäkerhetsläge som har kunnat konstateras.

Efter många år med en på det hela taget gynnsam trafikolycksutveckling i de nordiska länderna ser det nu tyvärr ut som om både antalet olyckor og antalet dödade og skadade i trafiken ökar. Det är dock ännu för tidigt att konstatera att den nedåtgående olycksutvecklingen mera definitivt har brutits.

Turism

Turismen bidrar til verdifull rekreasjon og økte kulturelle kontakter. Turismen er et viktig element i landenes samfunnsøkonomi. Ministerrådets program for nordisk samarbeid på turistområdet (turistprogrammet) ble fastsatt 1978 og Nordisk ministerråds turistutvalg opprettet. Utvalgets virksomhet skjer i nært samarbeid med Nordisk Turistråd (NT), som er et samarbeidsorgan for de nasjonale turistrådene og tilsvarende.

Den hittil største satsing for å stimulere internordisk turisme er kampanjen "Reis i Norden". Øvrige prosjekter i 1983 har vært markedsundersøkelser (Storbritannia og Nederland), revidering av håndboken "Reiseliv i Norden", forberedelse av en konferanse på Åland i 1984 og seminar for reiselivslærere/utdannelsesledere.

I mars 1983 hadde Nordisk Turistråd og turistutvalget et møte omkring det framtidige prosjektsamarbeid. I framtiden kommer arbeidet å konsentreres i større grad om konsumenten/turisten. I den anledning har turistutvalget begynt å gjennomgå turistprogrammet med sikte på oppdatering, komplettering og eventuelt revidering.

I sin virksomhet har turistutvalget lagt særlig vekt på gjensidig orientering om aktuelle turistpolitiske spørsmål i hvert av landene. Det gjelder informasjon om lovendringer, endringer i regelverket samt om resultatet av viktige utredninger på turistområdet. Også samråd og samarbeid i internasjonale spørsmål har under året vært et fast punkt på utvalgets dagsorden.

I 1984 igangsettes et prosjekt med sikte på samordning av ferieundersøkelsene i Norden. I 1985 følges dette arbeid opp med undersøkelse av "ikke reisende", samordning av turiststatistikken og kartlegging av turismens utviklingsmuligheter i Norden.

Kampanjen Reis i Norden avslutar i 1984. Arbetet med å stimulere til internordiske reiser fortsetter likevel og i 1985 igangsettes et prosjekt omkring prisdifferensiering.

Finans- och valutapolitik m. m.

Efter den längsta recessionen sedan andra världskriget har under 1983 en konjunkturuppgång inletts i industriländerna. Uppgången är tydligast i USA, men även i vissa andra industriländer kan tecken på en ekonomisk återhämtning skönjas. Alltjämt råder dock betydande osäkerhet om uppgångens styrka och varaktighet.

Utvecklingen i de nordiska länderna under året har kännetecknats av fortsatt svag tillväxt. Prisstegringsakten har under 1983 klart fallit i Danmark, Island och Norge, medan den inte uppvisat större förändringar i Finland och Sverige. Arbetslösheten, som ligger på helt olika nivåer i de nordiska länderna, har ökat något under året. Bytesbalansunderskotten för Danmark, Island och Sverige väntas minska betydligt under år 1983, medan Finlands underskott beräknas bli något större. Norges bytesbalansöverskott beräknas öka till följd av en ökning i såväl oljeexporten som annan export.

Vid sidan av uppföljningen av Nordiska rådets rek. nr. 28/1983 om ekonomisk utveckling och full sysselsättning, har det nordiska samarbetet på det ekonomisk-politiska området under år 1983 till stor del avsett frågor rörande valutapolitik och valutareglering. På uppdrag av finansministrarna har ämbetsmannakommittén för valutafrågor och finansiella frågor (NÄVF) utrett möjligheterna att vidareutveckla de valutapolitiska konsultationerna i Norden. Utredningen, som lades fram i juni och som offentliggjorts (NU 1983:4), utmynnar i förslag om en förbättrad valutapolitisk informationsordning. De nordiska finansministrarna har behandlat rapporten och har därvid gjort ett uttalande till Nordiska rådet. I uttalandet instämmer ministrarna i förslaget om en mera systematisk informationsprocedur och förklarar dessutom att de mot denna bakgrund skall vidareutveckla sina informella ömsesidiga kontakter.

NÄVF har vidare lagt fram en tilläggsrapport om åtgärder på valutaområdet för att främja industriella samarbetsprojekt över gränserna i Norden (NU 1983:5). Bakgrunden är att ministerrådet vid Nordiska rådets session 1982 anmodades att ytterligare studera en harmonisering och liberalisering av valutaregleringarna samt att pröva möjligheterna för införande av fribe-
lopp och förenklade administrativa rutiner, särskilt för mindre företag. Tilläggsrapporten, vars innehåll närmare redovisas nedan, behandlades av finansministrarna vid deras möte den 16 november 1983 i Köpenhamn. Resultatet av denna behandling framgår av ministerrådets meddelande om uppföljningen av Nordiska rådets rek. nr. 23/1980.

Industripolitik

Arbetet på det industripolitiska området har under år 1983 koncentrerats på att slutföra den översyn av det industripolitiska samarbetet, som ministerrådet beslutade om i januari 1982 genom att anta en särskild arbetsplan. Samtidigt har verksamheten inom Nordiska industrifonden och NORD-TEST förts vidare. Projektet "Geologiskt samarbete på Nordkalotten" har likaså förts vidare enligt planerna.

I redovisningen av det industripolitiska samarbetet behandlas den rapport om arbetet med översynen av det nordiska industripolitiska samarbetet som Nordiska ministerrådet (industriministrarna) antog vid sitt möte den 27 oktober 1983. Förutom arbetet med de specifika uppgifter och frågor som angavs i arbetsplanen redovisas också vissa frågor som ej återfinns i arbetsplanen men som aktualiserats under det gångna året. Vidare berörs verksamheten under år 1983 inom institutioner och projekt samt inom Nordisk industrialiseringsfond för Island och svensk-norska industrifonden.

Rapporten utmynnar i att en förstärkning av det nordiska tekniska FoU-samarbetet och av Nordens roll som hemmamarknad bör utgöra tyngdpunktsområdena i det fortsatta nordiska industripolitiska samarbetet. Samarbete på dessa områden bedöms vara det som främst kan bidra till att ge de nordiska ländernas industri en ökad styrka och en bredare bas i den internationella konkurrensen. I rapporten redovisas konkreta förslag till åtgärder på dessa samarbetsområden som till vissa delar redan beslutats och som i övrigt kommer att följas upp i det fortsatta samarbetet.

Energipolitik

Energipolitikken er et samarbejdsområde i fortsat vækst, og derfor er der behov for initiativ, koordination og planlægning. For at imødekomme disse behov fastsatte ministerrådet i februar 1982 en arbejdsplan for det nordiske energisamarbejde. I erkendelsen af de mange arbejdsopgaver, der ligger på energiområdet, og for yderligere at styrke det energipolitiske samarbejde besluttede ministerrådet (samarbejdsministrene) i september 1982 at dele den daværende embedsmandskomite for industri- og energipolitik. Energipolitiske spørgsmål behandles herefter af Nordisk Embedsmandskomite for Energipolitik.

Selv om energisamarbejdet stadig befinder sig i en indledende fase er informationsudveksling og projektsamarbejde kommet igang på mange områder. Bl. a. inden for områderne energiøkonomisering, energiplanlægning, energiforskning og alternative drivmidler. Med udgangspunkt i embedsmandskommittens rapport "Nordiskt samarbete om olja och gas", der blev forelagt Nordisk Råd ved sessionen i 1983, er også samarbejdet inden for olie- og gasområdet blevet taget op.

For at øge informationsudbyttet om de nordiske landes energiforskningsprogram, samt for at varetage koordinerings- og samarbejdsmulighederne på energiforskningsområdet uden at skabe nye nordiske institutioner har energiministrene besluttet at nedsætte en nordisk kontaktgruppe for energiforskning. Gruppen er sammensat hovedsagelig af ledende personer fra de programstyrende organer på energiforskningsområdet i Norden, og skal virke indtil videre i en periode på to år frem til midten af 1984.

Handelspolitik

Den internordiske handel havde i 1982 en værdi af 15,3 mrd. \$, hvilket var 0,5 mrd.\$ mindre end i 1981. Imidlertid faldt Nordens samhandel med resten af verden procentuelt mere, end den internordiske handel gjorde, således at den internordiske samhandel i relation til Nordens totale udenrigshandel steg en anelse, og udgjorde 20,7% (exporttal). I 1976 var den tilsvarende andel 25,8%.

Blandt andet med sigte på at øge den internordiske handel afholdes i december 1983 for første gang et møde mellem de nordiske ministre, som er ansvarlige for udenrigshandel.

Også samarbejdsministrene har i årets løb viet denne sag en ganske særlig opmærksomhed, bl. a. gennem deres beslutning om at lade foretage en kortlægning af igangværende aktiviteter under overskriften "Norden som hjemmemarked".

Samarbejdet omkring internationale handelspolitiske anliggender har i årets løb bl. a. manifesteret sig under OECD's ministermøde i maj 1983 og under UNCTAD VI i sommeren 1983.

Projektsamarbejdet angående forenkling af handelsprocedurer er fortsat, og der er taget initiativ sigtende på en intensivning af samarbejdet mellem de nordiske eksportskoler.

Projekteksporthanden, der indledte sin virksomhed mod slutningen af 1982, har allerede manifesteret sig som et centralt organ med henblik på fremme af nordiske virksomheders gennemførelse af forstudier o. lign. af interesse for potentielle nordiske leverandører af udstyr o. a. til bl. a. fiskeri- og energiprojekter samt projekter inden for henholdsvis den kemiske industri og transportsektoren. Også Nordisk Investeringsbanks virksomhed med hensyn til projektinvesteringsslån er kommet igang.

Samarbejdet mellem de eksportfremmende organisationer er videreudviklet. Det samme gælder samarbejdet mellem eksportkreditorganisationerne og mellem eksportkreditgarantiinstitutionerne.

Regionalpolitik

En del nya, delvis motsägelsefulla, drag karaktäriserar idag den regionalpolitiska situationen i Norden. Befolkningstillväxten har stagnerat i de

flesta av länderna och en rad regioner står inför ett avtagande befolkningsunderlag. Antalet regioner som drabbats av befolkningsminskning har ökat snabbt, framför allt i Danmark och Sverige. Samtidigt ökar arbetslösheten med särskilt svåra följder i de "klassiska" stödområdena. Nytt är att problemen inte enbart drabbar traditionellt perifera regioner, utan i allt högre grad också enskilda samhällen i de industrialiserade områdena. Den förändrade situationen har resulterat i ändrade stödmöjligheter och nya arbetsformer inom regionalpolitiken, bl. a. i mer aktivt uppsökande verksamhet.

I överensstämmelse med politiska prioriteringar av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet har Nordiska ämbetsmannakommittén för regionalpolitik (NÄRP) vidareutvecklat det gränsregionala samarbetet till en allt mer omfattande del av verksamheten. Ministerrådet finansierar verksamheten helt eller delvis i elva gränsregionala samarbetsområden. Arbetet med vidareutveckling av nordkalottsamarbetet har under 1983 varit centralt. Också västnordensamarbetet, till vilket Grönland har anslutit sig under året, prioriteras högt i anslagsbeviljningen över Nordiska ministerrådets budget för konkreta regionalpolitiska åtgärder.

I det regionalpolitiska handlingsprogrammet har man utpekat vissa regioner som anses vara av särskilt nordiskt intresse för regionalpolitiska satsningar. I dessa regioner har företagen möjlighet att genom Nordiska investeringsbankens regionallåneordning få tillgång till kapital via nationella kreditinstitutioner. Till disposition har man ställt totalt 325 milj. NOK för en försöksperiod som är förlängd till den 1 april 1984. Låneordningen har utvärderats under år 1983. Ett ministerrådsförslag om att låneordningen skall fortsätta och att en väsentlig del av resurserna kanaliseras till Västnorden läggs fram till Nordiska rådets 32:a session.

Forsknings- och utredningsverksamheten har en central plats i det nordiska regionalpolitiska samarbetet. Nordisk institutt for regionalpolitisk forskning (NordREFO) har ansvar för forskningssamarbetet. Den innevarande forskningsetappen inleddes år 1980. Under år 1983 har tyngdpunkten i arbetet legat på de enskilda forskningsgruppernas verksamhet.

NÄRP:s utredningsarbete koncentreras i tre långsiktiga projekt. *Basprojektet* sammanställer och analyserar information om regionala förhållanden i Norden. I årsrapporten för år 1983 har tonvikten lagts på en analys av regionala data från 1980 års folk- och bostadsräkningar. En specialstudie av ensidiga industriorter har också färdigställts under år 1983. *Storstadsprojektet* jämför strukturproblematik och utvecklingstendenser i 13 nordiska storstadsregioner. Under fas 2 i sitt arbete behandlar gruppen näringslivsutvecklingen, bostadspolitiken och den offentliga ekonomin i storstadsregionerna. *Glesbygdspolitiska* arbetsgruppen har under år 1983 färdigställt en slutrapport om försöksverksamheten med gränskommunalt samarbete i glesbygdsområden. Gruppen har också avslutat arbetet med en rapport kring temat "lokalt engagemang för utvecklingen i glesbygden".

Nordiska expertgruppen för gränshandel och resandetrafik har studerat möjligheter för att vidareutveckla det nordiska samarbetet på området. Gruppen lämnar sin rapport i slutet av år 1983.

Bistånd till utvecklingsländerna

På bakgrunn av rapporten om miljö- och bistånd som ble fremlagt i 1982 er det under siste året lagt fram en rekke forslag til nasjonale, nordiske og internasjonale tiltak for å bedre innsikten i ulike miljøaspekter og integrere disse i bistanden. Flere av forslagene er allerede innkorporert i de nasjonale bistandsforvaltningers rutiner.

Det er besluttet å nedsette en arbeidsgruppe for å utrede bl. a. statsminister Sorsa's initiativ om et bredere samarbeid med en viss gruppe utviklingsland.

Ministerrådet har konstatert at det neppe foreligger spesielle fordeler med et system for nordiske prosjektinvesteringsslån på fordelaktige vilkår med utnyttelse av bistandsmidler.

Rådgivende komité for bistandsspørsmål har under året holdt to møter. Det har i denne forbindelse vært holdt temadiskusjoner om den multilaterale bistands utsatte situasjon og nedgangen i verdensøkonomien og mulig reture for ny oppgang.

Ministerrådet har truffet beslutning om en toårig slutfas for aktivitetene under det nordiske andelsprosjektet i Kenya. Støtten til landbruksprogrammet i Mocambique er besluttet forlenget til ut 1984, og undersøkelser med tanke på en eventuell forlengelse av prosjektet ut over dette tidspunkt pågår.

Det vidstrakte uformelle nordiske samarbeide gjennom samrådsmøten, konsultasjoner og fellesopptreden i internasjonale fora har fortsatt i 1983.

Jord- og skogsbruk

Från att i början ha varit forskningsbetonat har det nordiska samarbetet på jord- och skogsbrukssektorn utvecklats till att omfatta nya områden. Under året har man utfört en utredning om former för utvidgat nordiskt samarbete på lantbruksområdet. Också behovet för nordisk samverkan i fiskodling och aquakultur generellt har utretts på grundval av rekommendation nr. 6/1981 från Nordiska rådet.

Ministerrådet har under år 1983 ökat sitt stöd åt nordiska samarbetsprojekt på jordbruksforskningens område. Från år 1983 har ett samarbetsavtal ingåtts med Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning (NKJ), som är ett samarbetsorgan för de nationella jordbruksvetenskapliga forskningsråden. Samarbetet innebär bl. a. att NKJ bistår ministerrådet med den vetenskapliga bedömningen av ansökningar om stöd till nordiska projekt samt med att utarbete planer för de kommande årens nordiska samarbete

på jordbruksforskningens område. Medel beviljades under året till forskningsprojekt rörande biologisk bekämpning av växtpatogener i växthusmiljö, bekämpning av juverinflammation samt lantbrukskooperation i de nordiska länderna.

Det frivilliga samarbetet mellan Nordens jordbruksforskare har under året gjort ytterligare framsteg. I månadsskiftet juni–juli 1983 ordnade Nordiska jordbruksforskares förening en forskarkongress i Esbo (Finland) med ett tusental deltagare.

Samarbetet på skogsforskningsområdet leds av Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS). SNS har under året tagit ställning till vilka forskningsområden som i första hand bör prioriteras samt hur utvärderingen av SNS-stödda projekt bör ske. För år 1983 har SNS anslagit medel till tio pågående och fyra nya projekt, varav tre inom det skogstekniska området. Dessutom har medel anslagits för samordning av pågående marknadsforskning, projektering av fyra nya projekt samt sammanfattning och översättning till svenska av finskt material rörande skogsforskning.

Nordiskt genbanksarbete omfattar för närvarande fyra olika områden. När det gäller jordbruks- och trädgårdsväxter, bedrivs verksamheten av Nordiska genbanken för jordbruks- och trädgårdsväxter (NGB). NGB har till uppgift att bevara den genetiska variationen hos alla för Norden värdefulla jordbruks- och trädgårdsväxter. NGB utgör en länk i det europeiska genbanksnätet och ingår i det globala samarbetet. Detta möjliggör att material och dokumentation fritt kan utbytas med andra genbanker och att dubbelarbete samtidigt kan undvikas.

Samarbetet rörande mikrosamlingar och -kollektioner har under verksamhetsåret utvecklats i och med att ministerrådet hösten 1983 beslutat tillsätta en nordisk styrgrupp som kontaktorgan för nordiskt mikrobiologiskt samarbete. Gruppen har också till uppgift att övervaka uppbyggnaden av ett dataregister över mikroorganismer med anknytning till jordbruk, trädgårdsodling och skogsbruk. I fråga om husdjur har ett planeringsprojekt resulterat i en plan för nordiskt samarbete på området. Ämbetsmannakommittén för jord- och skogsbruksfrågor avser att verkställa planen under en treårig försöksperiod fr. o. m. år 1985. Genbanksarbetet rörande fisk fortsätter i form av ett planeringsprojekt. Behovet av permanent nordiskt samarbete på området utvärderas i samband med resultat från den nordiska fiskodlingsutredningen.

Växtförädlingen i Norden omfattar arbete med många sorter av kulturväxter och många klimatiskt olika regioner. Eftersom varje nordiskt land inte kan upprätthålla en tillräcklig aktivitet på alla relevanta ämnen inom växtförädlingens område, och eftersom resultaten av växtförädlingsaktiviteter på den europeiska kontinenten har begränsat värde i Norden bör de samlade resurserna i Norden kunna utnyttjas bättre genom samarbete och koordinering. Under verksamhetsåret har man fortsatt tre större projekt: ett om växtförädlingsforskning (resistent mot växtsjukdomar), ett om växt-

förädling av gräsmarksväxter för Nordens nordliga områden) och ett om sortavprovning och sortidentifikation. Dessutom har man startat två mindre projekt angående förädling av grönsaker.

Forskarutbildning på jord- och skogsbruksområdet har visat sig vara ett angeläget område för nordiskt samarbete. Fr. o. m. år 1982 har huvudvikten i samarbetet på området legat i ett pilotprojekt rörande systematiserad nordisk forskarutbildning på jord- och skogsbrukets område. Det påbörjades efter förslag av utredningen om ökat nordiskt forskningssamarbete (NU 1981:1). Projektet har samfinansierats över de båda nordiska budgetarna.

Livsmedelsfrågor

Det nordiska samarbetet på livsmedelsområdet handhas av det permanenta nordiska utskottet för livsmedelsfrågor som är ett organ för information och samråd mellan de nordiska länderna. Utskottet skall också ta initiativ och lägga fram förslag till åtgärder bl. a. rörande samarbete beträffande livsmedelstoxikologi samt metoder för analys och kontroll av livsmedel. Utskottet ansvarar för koordineringen av det nordiska samarbetet i dessa frågor och av nordisk samverkan i internationellt samarbete.

Följande sex samarbetsprojekt har bedrivits under år 1983:

- Harmonisering av mikrobiologiska riktlinjer för livsmedel
- Utredning om nordisk arbetsfördelning rörande specialanalyser
- Tillsättningsmedlet karragenan – sammansättning och biologiska effekter
- Samarbete om livsmedelstabeller
- Utvärdering av metoder för kosthållsundersökningar
- Bedömning av och regler för hälsokostprodukter.

Dessutom har det arrangerats ett nordiskt seminarium om samordning av informationsmaterial om kost och näring.

Bostads- och byggsektorn

Nordiska ministerrådet (bostadsministrarna) fastställde i augusti 1983 det nya handlingsprogrammet för nordiskt samarbete inom bostads- och byggsektorn. Handlingsprogrammet ersätter det gamla programmet som fastställdes i maj 1977. Verksamheten har i handlingsprogrammet delats i tre delområden: byggpolitik, bostadspolitik och internationellt samarbete. I programmet prioriteras sådana åtgärder som har en positiv inverkan på sysselsättningen och byggsektorns allmänna utveckling. Vidare har bostadspolitiska och bebyggelsepolitiska frågor samt projekt inom reparations- och ombyggnadssektorn fått ökad betydelse.

Huvudvikten i det nordiska byggsamarbetet har tidigare legat på harmonisering av bestämmelser, normer och standarder för byggande. Det

kan konstateras att lagar, förordningar, bestämmelser och andra regler som styr byggandet inom de enskilda nordiska länderna numera är relativt väl harmoniserade. Ett centralt syfte för det fortsatta harmoniseringsarbetet är nu att avskaffa handelshinder och underlätta handelsutbytet både inom Norden och mellan de nordiska länderna och övriga länder. Bostadsministrarna antog i november 1983 nordiska riktlinjer för ömsesidigt accepterande av centralt godkända byggprodukter och officiell kontrollordning för byggsektorn. Riktlinjerna syftar till att förenkla prövningen av ansökningar om godkännande av byggprodukter som redan godkänts i Danmark, Finland, Norge eller Sverige. Riktlinjerna omfattar sådana ordningar för centralt godkännande och officiell kontroll av byggprodukter som är förankrade i nämnda länders byggnadslagstiftningar.

Byggnadsverksamheten har på senare tid genomgått stora strukturella förändringar. Nybyggandet har minskat kraftigt, medan aktiviteten inom reparations- och ombyggnadssektorn har ökat. Den väldiga produktionsapparat som har byggts upp under de senaste årtiondena står delvis oanvänd. Någon helhetsbild av vilka följder dessa ändringar har fått och kommer att få för branschen finns emellertid inte. Ämbetsmannakommittén för samarbete inom byggsektorn (ÅK-Bygg) har därför under året satt igång en tvärsektoriell utredning om de strukturella förändringar som har skett eller kommer att ske inom byggsektorn och konsekvenserna av dessa. I utredningen ges frågor om sysselsättningen prioritet.

Den s. k. ROT-sektorn (reparation, ombyggnad, tillbyggnad) är ett prioriterat sakområde i det nya handlingsprogrammet. Betydelsen av att mera rationellt och ekonomiskt utnyttja det befintliga byggnadsbeståndet blir allt viktigare i framtiden.

Nordiskt samarbete inom bostadspolitiken har förekommit sedan länge och skall i fortsättningen få allt större betydelse. För att skapa förutsättningar för långsiktiga och målinriktade aktiviteter inom området utarbetas en helhetsplan för den bostadspolitiska projektverksamhet som genomförs med ministerrådets finansiering.

I samband med överföring av kunskap och teknologi inom byggsektorn till utvecklingsländerna har samnordiska projekt eftersträvat. ÅK-Bygg har under året satt igång ett projekt som syftar till att klarlägga byggsektorns roll i nordiskt biståndssamarbete m. m.

Bilaga 2

Nordiska ministerrådets allmänna budget för år 1985

Verksamhetsområde	1000-tal norska kronor, löpande priser	
	1984	1985
Socialpolitik	24 856	29 200
Arbetsmarknad	4 395	4 650
Arbetsmiljö	4 072	4 852
Miljöfrågor	8 134	7 300
Jämställdhet	1 283	1 150
Handelspolitik	7 478	8 049
Industripolitik	41 787	44 908
Energifrågor	8 489	8 845
Byggfrågor	3 562	3 912
Regionalpolitik	13 310	14 945
Samefrågor	694	730
Jord- och skogsbruk	12 392	13 482
Ekonomisk politik	1 934	2 010
Livsmedelsfrågor	683	780
Konsumentfrågor	3 035	3 290
Samfärdsel	3 392	2 920
Trafiksäkerhet	1 640	1 670
Turism	756	1 050
Statistiska sekretariatet	1 652	1 723
Verksamhetsbidrag	656	613
Tjänstemannautbyte	820	870
Generalsekreterarens disp.reserv	297	500
Ministerrådets reserv	2 815	30 050 ¹
Information	1 450	1 523
Ministerrådssekretariatet	20 867	22 347
Summa utgifter	170 449	211 369
Avgär intäkter	-15 286	-7 469 ²
De nordiska ländernas bidrag	155 163	203 900

¹ Härav avses 26,4 milj. norska kronor för datateknologisk handlingsplan.

² Minskningen av intäkterna mellan år 1984 och år 1985 beror i huvudsak på en budgetteknisk omläggning av anslagen till Nordiska hälsovårdshögskolan.